

Iz novejšje rusinske književnosti.

Čerkasenko: „**Na šahte**“ (Trenotki). Zbirka poezij. Mladi in nadarjeni rusinski pisatelj Čerkasenko je izdal lani dva zvezka svojih spisov. Prejšnje leto je pa izdal: „Otrokom“ in drame: „V starem gnezdu“, „Na debelo“ in „Sala življenja“. Začel je pisati s pravljicami za otroke, v najnovejšem delu se je pa obrnil na socialno polje in nam slika življenje rudarjev. Preveliko vlogo igra slučaj v njegovih povestih. Sicer je pa Čerkasenko brez dvoma nova sveža sila na polju rusinske književnosti.

Javornickij: „**V burso! V burso! V burso!**“ Katerinoslav 1908. Ta povest je živa slika kulturnih razmer med ljudstvom in pravoslavno duhovščino v južni Rusiji. „Bursa“ je neke vrste dijaški konvikt, kjer imajo gimnazijci hrano in stanovanje.

„Djaka“ (djak je pri pravoslavni nekaj takega, kot pri nas mežnar in organist) Polunickij in Gromnickij, velika prijatelja in kuma, peljeta vsak svojega sina v mesto v šolo. Med potjo se jima pridruži ljudski zdravnik Najdenko, tudi velik prijatelj dobre kapljice in potem prično vsi trije pravo pijansko odisejo. Najprej se napijejo doma „do položenja r'z“. (Riza ali rjasa je suknja, katero nosijo popje in djaki.) Potem stopijo v krčmo in pijejo na učenost bodočih študentov, slednjič zajdejo še k nekemu popu in prirede tam resnično homersko gostijo. Ko se djaka napijeta, pričneta drug pred drugim hvaliti svojo „filozovsko premoдрost“, pripovedujeta anekdote, razsipata prave biserje djakovskega humorja, pojeta zdravice. Slednjič pričneta hvaliti nadarjenost svojih sinov in ju pričneta izpraševati iz raznih predmetov.

Ukrainska Muza — poetična antologija, zgodovinska hrestomatija od začetka do naših dni. — Uredil Aleksa Kovalenko. Kijev 1909.

Slovinci nimamo doslej še nobene večje pesniške antologije, dasiravno bi marsikdo rad čital in kupil pragmatično sestavljeno zbirko naših najlepših pesniških umotvorov v zgodovinskem redu. Rusini so imeli že poprej več bolj ali manj srečno sestavljenih antologij, kakor „Rozvaga“, „Vik“, „Dovitni ognji“. Zdaj je v Kijevu izšla nova pesniška zbirka pod naslovom „Ukrainska Muza“, ki podaja najbolj celotni pregled rusinske poezije.

Dela P. A. Kuliša. Izdanje H. M. Kuliša. Pod uredništvom I. Kamanina. Kijev 1908. — Pantalejmon Aleksandrovič Kuliš je ena najmarkantnejših postav v slovstvu vseh slovanskih narodov, ki je razvijal najživahnejšo delovanje v različnih vrstah književnosti. Pisal je epične in lirične poezije in drame, bil je zgodovinar, etnograf in pedagog. Rodil se je

l. 1819. v mestecu Voronežu v Černigovski guberniji, kot potomec starega kozaškega rodu. Njegovi predniki so pod vodstvom Konecpolskih in Višnoveckih branili meje poljske države na jugu, pozneje pa zavzemali v ruski državi razna uradna in vojaška mesta. Oče Aleksander je bil silno strog in ga je večkrat tepel, mati ga je pa ljubila in ga učila kozaških pravljic in pripovedek. V mladosti je čutil silno nag-njenje do slikarstva in je slikal s kreda po stenah vse, kar je videl: cerkve, konje, ljudi, kar mu je od očeta prineslo marsikakšno kazen. Ko ga je djak učil iz psalterja brati, mu je poslikal ves psalter. Pisati je začel že jako zgodaj, še v gimnaziji. Najprej je napisal po pripovedovanju svoje matere povestico „Cigani“, katero je izdal Grebenka v svojem almanahu „Lastovka“.



TOPNIČARJI NAZNAJAJO S STRELI, DA JE NASTOPILO NOVI SULTAN MOHAMED V.

Njegov najboljši prijatelj in sošolec Serdukov je razumel nemško ter je čital Goetheja in Schillerja, Kuliš pa Artemovskega-Gulaka, Marušo Kvetčino in Gogoja, ter sta si izmenjavala misli. Odločilno je zanj bilo, ko je nekje slučajno zagledal maloruske narodne pesmi, katere je izdal Maksimovič v Moskvi l. 1834. Na vseučilišču v Kijevu se je seznanil z ruskim pisateljem Mihajlom Maksimovičem samim, ki ga je sprejemal v svojem stanovanju ter imel nanj velik vpliv. Obenem se je pa tu seznanil s poljskim pisateljem Mihajlom Grabovskim, ki ga je povabil na počitnice k sebi na dom pri Čihirinu, kjer je pisal zgodovinske dume „Ukraina“. Tu ga je Grabovski seznanil z etnografom Konstantinom Svindzinskim, katerega je potem obiskaval na njegovem posestvu v Hodorkovu, rabil njegovo knjižnico, izkopaval z njegovo pomočjo stare mogile in tu je napisal krasno

poemo Orisja. V Kijevu se je seznanil tudi s Sevčenkom, toda dasiravno sta delovala na istem polju, vendar se nista mogla sprijateljiti topleje. Kuliš je bil tip kozaka aristokrata, Sevčenko pa prosti kozak vagabund. Ob istem času se je seznanil tudi z velikim ukrajinskim zgodovinarjem Kostomarovim. Pod temi

vplivi se je razvil njegov duh in Kuliš je postal eden izmed glavnih rusinskih pisateljev in soustanovnik njihovega slovstva, ter spada sploh med najboljše slovanske pisatelje. Na slovenski jezik je prevedena njegova daljša povest Mihael Čarnišenko, prevedel L. G. Podgoričan, Letopis M. Sl. 1874.

To in ono.

Razstava slovenskih umetnikov.

R. Jakopičev paviljon v Latermanovem drevoredu.

V nedeljo dne 6. junija se otvori v R. Jakopičevem paviljonu razstava slovenskih umetnikov. Razstavijo skorej vsi upodablajoči slovenski umetniki, približno 30 umetnikov kiparjev in slikarjev. Umotvorov je poslanih nad 300. Jury, obstoječ iz gospodov, ki so že najmanj trikrat v inozemstvu razstavili, namreč gospodje: R. Jakopič, J. Grohar, Strnen, Žmitek, Zajc i. dr., bo izbral izmed njih najboljša dela za razstavo.

Pozneje razstavijo za slovenskimi bajé še hrvaški, češki in poljski umetniki.

8080

Slovanske revije.

(Dalje.)

Świat słowiański (Svet slovanski), mesečnik, posvečen slovanoznanstvu in pregledu slovanskih zadev s poljskega stališča. Izhaja začetkom vsakega meseca na 4 do 5 pol'ah. Naročnina obnemem s pošto 10 kron, četrletno 2 K 50 v. Posamezen zvezek 1 krono. Urednik profesor dr. Feliks Konečni, Krakov, Podzamcze 14. Upravištvu Krakov, Groble 15. Letnik V.

Slovanski svet je zasedaj največji in najvažnejši organ slovanski in obnemem edini organ, ki obravnava slovanske zadeve z nekega programatičnega stališča. Glavna, osodepolna napaka slovanskega gibanja je doslej bila, da ni imelo nobenega programa. Načelovali so mu ali možje pošteni, idealni, polni svetega navdušenja, toda veliki fantasti, ki sami niso konkretno razumeli, česa hočejo, in so vedno glasili le velike fraze o skupni ljubezni, o slovanski krvi in bratstvu, ali pa osebe, ki so pri tem iskale le osebnih koristi in slave.

Slovanski svet se ni oddal nobenim frazam in sentimentalnosti, ampak se je lotil treznega dela, da ustvari skupni slovanski program, na katerem se bo moglo v prihodnosti razvijati naše gibanje. Od poljskih politikov je sprejel načelo, da je za Poljake kakor sploh za avstrijske Slovane potrebna silna in mogočna Avstrija (Palackijeva formula). Dalje je dokazal, da je za Poljake tudi neobhodno potrebna velika in mogočna Rusija. Rusija pa ne more biti mogočna in dobro urejena, ako se ne izpremeni sedanji njen zgodovinski sistem. Oficielna Rusija in oficielni ruski slovanofili so največji škodljivci slovanstva. Velika, mogočna Rusija mora biti v prijateljski zvezi z veliko, mogočno Avstrijo in z zahodnimi državami, Francijo in Anglijo (Kavniceva formula). To so glavne misli krakovskega slovanskega programa, kakor ga razvija slovanski klub v Krakovu in „Svet slovanski“.

„Svet slovanski“ je pisan mirno in stvarno, strogo znanstveno. Sotrudniki so mu najboljši poljski pisatelji in politiki. Poleg večjih, znanstvenih, aktualnih člankov prinaša književne ocene, pregled slovanskega časopisja, kroniko najvažnejših dogodkov po vsem slovanskem svetu itd. Kdor se resno peča s slovanskim vprašanjem, mora čitati in študirati predvsem tudi „Świat słowiański“.

0980

Šestdesetletnica poljskega tiska v Šleziji. L. 1848. je izšel v Tešinu na Šlezijem prvi poljski list „Tygodnik Cieszyński“, list je bil majhen (pol pole v osmerki) in izhajal je enkrat na teden. Poljski tisk v Šleziji, ki se je l. 1848.



AHMED RIZA

novi veliki vezir, mladoturški voditelj

začel v obliki „Tygodnika Cieszyńskiego“, je obhajal lani šestdesetletnico v izpopolnjeni svoji obliki dnevnega lista „Dziennik Cieszyński“. Izpočetka se je list „Tyg. Ciesz.“ boril z velikimi težavami. List so izdajali P. Stalmach, A. Cienciala in dr. L. Klucki. L. 1851. se je list izpremenil v „Gwiazdka Cieszyńska“ list znanstven in leposloven. L. 1883. je „Gwiazdka“ prešla v lastnino katoliškega tiskovnega društva in postala je glasilo narodne katoliške duhovščine. Ta okolnost je vplivala na ustanovljenje narodnega glasila poljsko-protestantskega ljudstva, ki je l. 1885. začelo izhajati pod naslovom „Przyjaciel ludu“ s prilogo „Przegląd polityczny“. Potreba strokovnega lista za kmečko društvo tešinske kneževine je istega časa povzročila ustanovitev lista „Rolnik śląski“ tudi s prilogo „Przegląd polityczny“. Le-ta